Мігель де Сервантес Сааведра
Поезії з роману "Дон Кіхот"

Перекладач: Микола Лукаш
Джерело: З книги: Від Бокаччо до Аполлінера/Перекладиі/ К.:Дніпро,1990

Амадіс Гальський
Дон Кіхотові Ламанчському

О ти, чиї пригоди невеселі
Нагадують мою біду немало,
Коли ридав з одчаю я бувало,
Страждаючи один на Бідній Скелі;

Ти, що гасив жагу в гіркім джерелі,
Кого розпука слізьми напувала,
Кого земля з землі ж і годувала,
Не з мідної чи срібної тарелі,-

Будь певен в тому, що на віки вічні,
Допоки в небі у красі величній
Погонить коні Феб золотокудрий,

Твій подвиг буде в людях найславніший,
Твій рідний край між інших найсильніший,
А твій творець — над всіх у світі мудрий.

Дон Бельяніс Грецький
Дон Кіхотові Ламанчському

Я бив,рубав, крушив, віщав і діяв,
І подвиги звершав я незрівнянні;

Відважний і палкий на полі брані,
Сто кривд я відомстив, сто сот розвіяв.

Зажив я слави, про яку я мріяв,
І віддано служив своїй коханій;
Пігмей мені ввижався в великані,
І завжди честь у битвах я леліяв.

Над долею я знав могутні чари,
Хапав за чуба випадки ледачі,
Тьму перешкод зумів перебороти.

Та хоч піднеслись високо над хмари
Оті мої прославлені удачі,-
Тобі я заздрю, славний Дон Кіхоте.

Сеньйора Оріана
Дульсінеї Тобоській

Хотіла б я, прекрасна Дульсінеє,
Щоб висився в Тобосо замок мій;
Змінявши Лондон на приют сільський,
Спочила б я і тілом, і душею.

Якби могла я мрією твоєю
Доповнити веселку власних мрій
І глянути, як лицар вірний твій
Летить у бій, подібний до Арея!

Якби я цноту вберегти могла
Від Амадіса, як уберегла
Ти від свого ідальго Дон Кіхота!

Всі заздрили б незаздрісній мені,
А я жила б щасливо день при дні,
Не відаючи, що таке гризота.

Гандалін, джура Амадіса Гальського,
Санчо Пансі, джурі Дон Кіхота

Чолом тобі, прославлений герою!
З тобою доля повелась ласкаво:
Ти джурою служив і діяв браво,
Не втративши, проте, свого спокою.

Лишивши серп, носив ти пану зброю
І правду мовив щиро, нелукаво;
Урозумлять ми маєм повне право
Шаленців, що змагаються з судьбою.

Хороший, Санчо, твій осел сумирний;
Сакви твої, потрібні при обіді,
Усім являють розум твій статечний.

Хвала ж тобі, о зброєносцю вірний!
Недарма, ні, іспанський наш Овідій
Тобі вліпив потиличник сердечний.

Несамовитий Роланд
Дон Кіхотові Ламанчському

Великий ти, хоча й не володар,
Із перів пер, вояк над вояками,
Звитяжець, не звитяжений віками,-
Страшний усім могутній твій удар.

Я знавіснів від Анджеліки чар
І у світи подався із нестями;
Блукаючи за дальніми морями,
Приносив жертви славні на олтар.

Тобі не рівен я, безсмертя лавра
Лиш Дон Кіхоту присудили люди,
Хоч ми обидва в шалі запальні.

Мені ж ти рівен, бо і скіфа, й мавра
Зумів скорить, і ми відомі всюди
Коханням нещасливим нарівні.

Солісдан Дон Кіхотові Ламанчському

Всі знають, Дон Кіхоте, що дурниці
У голову віддавна вам запали,
Проте не скаже ні один зухвалий,
Щоб ви коли робили вчинки ниці.

Потугою лицарської правиці
Неправду ви не раз в бою долали,
За що вам добре чосу завдавали
Невігласи, ледаща і п'яниці.

Коли ж та Дульсінея-верхоумка,
Уперта в неприступності суворій,
Не зглянеться на ваше люте горе,-

Хай вас утішить у нещасті думка,
Що Санчо Панса — це не той посланець,
Вона — колода, ви їй — не коханець.

Рицар Феба
Дон Кіхотові Ламанчському

Рівнятися мені із вами годі,
Іспанський Фебе, пане іменитий,
Хоч був мій меч у світі знаменитий,
Блищав колись на заході й на сході.

Не рад я був найвищій нагороді,
Я знехтував корону й самоцвіти,
Лиш Кларідьяні прагнучи служити,
Що сяяла мені в божистій вроді.

Кохав її, бо сила чар жила в ній;
Коли ж було я розлучався з нею,
Боялася мене вся піднебесна.

А ви, Кіхоте, рицарю преславний,
Безсмертні стали через Дульсінею,
А через вас вона — вродлива й чесна.

Діалог між Баб'єкою і Росинантом

Б. Мій друже Росинанте, чом ти схуд?
Р. Важка робота, а кормів бракує.
Б. Хіба ж тебе хазяїн не годує?
Р. Сам бачиш, як цінує він мій труд.

Б. Не будь ослом, котрий, як прийде скрут,
На свого пана завжди пащекує.
Р. Він сам осел. Чи ба, як каверзує:
Надумав закохатись шалапут.

Б. А що тобі? Р. Кохати не до речі.
Б. Та ти філософ! Р. Певно, з голоднечі.
Б. То пожалійся на слугу. Р. Ох-ох!

Кому тут, справді, можна пожалітись?
Що пан, те і слуга; як придивитись,-
Кобилячі в них голови в обох.

* * *

Як злине ніч на землю чорнокрила
І в тихім сні спочине смертних рід,
З незлічних мук скупий складаю звіт
Я небові й тобі, Хлорідо мила.

А встане знов ясне денне світило,
Рясним багрянцем запаливши схід,-
Печальну повість злигоднів і бід
Повторюю й зітхаю осмутніло.

А як те сонце з сяйного престолу
Вогненні стріли кидає додолу,
Караюсь я і мучуся без меж.

І знову — ніч, і знов я гірко плачу,
І скаржуся, й молю, і знову бачу,
Що небеса глухі, й Хлоріда — теж.

* * *

Я скоро вмру. Жорстокий вирок свій
Вже винесла твоя сліпа гординя;
Не засудивши марного служіння,
Сконаю я, як раб покірний твій.

І в тій країні, де немає мрій,
Де все земне стає блідою тінню,
Носитиму я в серці, мов святиню,
Нетлінний скарб — твій образ неземний.

Той скарб мені за всі дорожчий блага,
Хоча твоя холодність і зневага
Наближують щомить фатальний строк.

Біда мандрівцю, що, запливши в море,
У буряні і темряві простори,
Ні пристані не бачить, ні зірок!

Глоса

О, якби я міг вернуть
Неповторну щастя мить
Чи узнать заздалегідь
Те, що завтра мусить буть!

Все минає в цьому світі,
Все до часу, до пори;
Розгубились в лихолітті
Долі щедрої дари,
Незабуті, неспожиті.
Доле, доле!
Добра будь,
Укажи до щастя путь
І справди мої надії!
Дні минулі золотії
О, якби я міг вернуть!

Не прошу я в неба влади,
Перемог і нагород,

Я одному був би радий —
Жити знову без турбот,
Як колись, у дні відради.
Хай утіха прилетить
Спраглу душу оживить,
Жаль згасить у серці чулім,
Хай зазнаю, як в минулім,
Неповторну щастя мить!

Та судьба не так судила,
І вернути до життя
Те, що вічність схоронила
У безодні небуття,
Нічия не може сила.
Рік за роком прудко мчить,
Їх нікому не спинить,
І не вдасться нам ніколи
Відвернуть веління долі
Чи узнать заздалегідь.

Мучить душу біль жорстокий,
Пал тривог і шал надій;
Ні, вже краще вічний спокій,
Вічний сон в землі сирій,
У могилі у глибокій.
Щоб страждання всі забуть,
Я б хотів навік заснуть,
І давно я став би прахом,
Та стискає серце жахом
Те, що завтра мусить буть.

* * *

Ти, що в ліжкові розлігся
На голландських простиралах

І од вечора до світа
Любо й солодко дрімаєш;

Найславетніший з лицарства,
Що родилося в Ламанчі,
Над коштовні самоцвіти
Кращий і дорожчий скарбе,

Вислухай жалі дівчини,-
Що страждає, безталанна,-
Від двох сонць твоїх огнисто
Вся душа її палає.

Ти собі шукаєш слави,
А комусь одні терзання:
Тяжко раниш і не хочеш
На ті рани ліків дати.

Ти скажи, юначе смілий,-
Боже, дай тобі удачу,-
Чи не з Лівії ти родом,
Чи не з гір суворих Хака?

Чи тебе кормили змії,
Чи твій дух загартували
Скелі дикі і безплідні,
Непролазні нетрі й хащі?

Сміло може Дульсінея,
Дівка повна і тужава,
Похвалитись, що скорила
Звіра лютого і барса.

І за це її прославлять
І Енарес, і Харама,
Бистрий Тахо, Мансанарес,
Пісуерга і Арланса.

Щоб із нею помінятись,
Віддала б я на додачу
Найяскравішу спідницю
З сухозлотним гаптуванням.

О, лежать в твоїх обіймах
Чи з тобою поруч навіть,
Чухать голову тобі,
Гниди нігтями вбивати!

Та на честь таку велику
Я, на жаль, не маю права,
Буду рада, як дозволиш
Твої ноги розім'яти.

Я б тобі надарувала
Гребінців, штанів атласних,
І панчішок срібляних,
І накидок полотняних,

І багато різних перлів,
Хоч дрібних, зате прекрасних,-
Їх наймення — "одиночки",
Бо ніде нема їм пари!

Не дивися з круч Тарпея,
Як палаю я пожаром,
І його не роздувай,
О Нероне із Ламанчі!

Я — дитина, малолітка,
Ще й п'ятнадцяти не маю,
Тільки чотирнадцять з гаком,-
Як брешу, хай Бог скарає.

Не крива, не кособока,
Руки в мене теж годящі,
А коса моя розкішна
Аж до п'ят мені спадає.

Хай у мене ніс кирпатий,
Хай і рот великуватий,
Додають мені краси
Зубки білі, мов топази.

Голос мій, як сам. ти чуєш,
Милозвучний несказанно,
А фігура — присягаюсь —
Майже зовсім непогана.

Знай, що все, чим я прекрасна,
Вразив ти своїм колчаном.
Звуся я Альтісідора
І служу при цьому замку.

* * *

Сила пристрасті зриває
Душу нам з петель нерідко,
За підойму завжди править
Їй неробство недбайливе.

А заняття повсякчасні,
Різна праця й рукоділля

Нам дають протиотруту
Від любовного томління.

Благомислячим дівчатам,
Що бажають заміж вийти,
Певна цнота й добра слава
Щонайкращим служать віном.

Як гульвіси із столиці,
Так і лицарі мандрівні
Люблять жвавих задля жарту,
А за жінку волять смирних.

Є кохання перебіжне,
Що мінливіше од вітру:
Виникає на привалі
І кінчається з від'їздом.

Випадкова та любов,-
Нині ця, а завтра інша,-
В серці образів глибоких
Неспроможна залишити.

Важко щось намалювати
На готовій вже картині:
Де краса царює давня,
Там нова краса безсила.

Дульсінея із Тобосо
Вкарбувалася навічно
У скрижалі мого серця,
Так, що стерти неможливо.

Щира вірність в тих, хто любить,
То клейнод дорогоцінний,
Ним до себе підіймає
Їх Амур, сердець владика.

* * *

Слухай, рицарю невірний,
Не натягуй ти вуздечки,
Не коли боки круті
Неслухняному коневі.

Знай, тікаєш ти, зрадливцю,
Не від хижої пантери,
А від смирної ягнички,
Безневинної овечки.

Нелюд, ти зневажив діву,
Що гарнішої від неї
Ще не бачила Діана
І божественна Венера.

Втікач Еней, Бірено безсердечний,
З Вараввою іди, навіки щезни!

В своїх пазурах везеш ти
(Вчинок підлий і ганебний!)
Серце вірної рабині,
Незрадливе й ніжне серце.

Ти завозиш три хустинки
І підв'язки з ніг гарненьких,
Що як мармур — чорне з білим,
І як мармур той, гладенькі.

А іще зітхань п'ять тисяч,
Що вогнем своїм шаленим
Трой п'ять тисяч запалили б,
Якби їх було не менше.

Втікач Еней, Бірено безсердечний,
З Вараввою іди, навіки щезни!

Санчо, джура твій, хай буде
Теж таким жорстокосердим,
Щоб довіку злії чари
Не зійшли із Дульсінеї.

Хай вина твоя віднині
Упаде на бідну жертву,-
Адже часто в цьому світі
За злочинця платить чесний.

Хай твої шукання слави
Стануть горем невтоленним,
Вірність серця — забуттям,
Любі втіхи — сном непевним.

Втікач Еней, Бірено безсердечний,
З Вараввою іди, навіки щезни!

Хай ти вславишся невірним
Від Севільї до Марчени,
Від Гранади аж до Лохи
І від Лондона до Темзи.

Коли сядеш грати в "хвильку",
У "гарбу" а чи у "кепа",

Щоб ти туза не побачив,
Дами, короля й валета!

Будеш стригти мозолі —
Щоб ти стриг до кровотечі,
Доведеться зуби рвати —
Щоб лишився ти без щелеп!

Втікач Еней, Бірено безсердечний,
З Вараввою іди, навіки щезни!

Епітафія

Тут лежить ідальго смілий,
Найвідважніший дивак,
Його запал буйнокрилий
Не змогла скрушить ніяк
Навіть хмура міць могили.
Згордувавши світом шумним,
Він блукав привиддям чумним
Добрим людям на забаву
І, здобувши вічну славу,
Мудрим вмер, хоч жив безумним.